

СХВАЛЕНО
рішенням Комітету
Верховної Ради України
з питань аграрної
та земельних політики
від 25.06.2026, протокол № 193

РЕКОМЕНДАЦІЇ
комітетських слухань на тему:
«Тіньовий ринок ветеринарних лікарських засобів: загроза державі
та продовольчій безпеці»

Відповідно до плану роботи Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики 10 червня 2026 року на базі підприємства ТОВ «БіоТестЛаб» у Київській області (м. Васильків) відбулися виїзні комітетські слухання на тему: «Тіньовий ринок ветеринарних лікарських засобів: загроза державі та продовольчій безпеці».

У слуханнях взяли участь народні депутати України, представники Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України, Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба), Національної поліції України, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, наукових установ, профільних асоціацій, вітчизняні та міжнародні експерти, а також суб'єкти ринку ветеринарної медицини. Учасники обговорили критичну ситуацію, що склалася внаслідок нелегального обігу ветеринарних лікарських засобів (ВЛЗ) в Україні.

В Україні тривалий час існує системний тіньовий обіг ветеринарних лікарських засобів, який набув масштабного та неконтрольованого характеру і включає реалізацію незареєстрованих, підроблених та контрабандних ВЛЗ. Зазначена проблема має комплексний характер і становить пряму загрозу життю та здоров'ю тварин, безпечності харчових продуктів тваринного походження, здоров'ю людей, а також міжнародній торгівлі та експортному потенціалу України.

В умовах дії мораторію на проведення заходів державного контролю ситуація на ринку ВЛЗ фактично вийшла з-під належного державного нагляду, що призвело до значного поширення нелегальної продукції та формування масштабного тіньового сегменту ринку.

Проблема полягає в тому, що:

- використання незареєстрованих, підроблених або неякісних ветеринарних лікарських засобів може призводити до неефективного лікування та профілактики хвороб тварин, виникнення спалахів інфекційних захворювань, а також до появи у харчових продуктах тваринного походження залишків

незареєстрованих або заборонених речовин. Застосування препаратів із невідомим складом або неналежною концентрацією діючих речовин також є одним із чинників формування антимікробної резистентності;

- поширення фальсифікованих та нелегально ввезених ветеринарних препаратів створює ризики для продовольчої безпеки держави, здоров'я людей і тварин, а також підриває довіру до системи державного контролю;

- тіньовий ринок витісняє законслухняних вітчизняних виробників та офіційних імпортерів, які несуть значні витрати на дослідження, державну реєстрацію та впровадження міжнародних стандартів якості (GMP, GDP). Через діяльність «тіньовиків» держава втрачає мільярди гривень у вигляді ненадходження податків, митних зборів та інших обов'язкових платежів. За таких умов інвестувати в українське виробництво стає просто не вигідно.

- підроблені препарати не мають лікувального ефекту. Через те, що такі ліки просто не працюють, виникає ризик спалахів небезпечних інфекцій серед тварин, що може завдати удару по аграрному сектору;

- виявлення торговельними партнерами залишків незареєстрованих або заборонених речовин у тваринницькій продукції українського походження неминуче призведе до запровадження суворих обмежень, посиленого контролю або повної заборони на імпорту з України. Це загрожуватиме втратою міжнародних ринків, зниженням валютних надходжень та доходів держбюджету. На сьогодні відсутня належна ефективна відповідальність, яка б реально стримувала обіг нелегальних ВЛЗ.

Варто зазначити, що з 2 березня 2026 року набрав чинності Закон України «Про ветеринарну медицину та благополуччя тварин», яким запроваджено нову систему державного регулювання у сфері ветеринарних лікарських засобів у відповідності до актів права ЄС.

Законом встановлено заборону на обіг незареєстрованих ветеринарних лікарських засобів, запроваджено ліцензування їх виробництва, імпорту, оптової дистрибуції та роздрібною реалізації, визначено вимоги щодо простежуваності обігу, а також передбачено відповідальність операторів ринку за порушення законодавства у цій сфері.

Разом з тим регулювання більшою мірою стосується процедур реєстрації, вимог до обігу та реалізації, тобто тих операторів ринку, які офіційно заявили про себе. Поза увагою все ще залишаються суб'єкти тіньового ринку, які активно користуються цим і продовжують реалізовувати незареєстровані, контрабандні та фальсифіковані ветеринарні лікарські засоби, що створює ризики для здоров'я тварин, безпечності харчових продуктів, економічної безпеки держави та розвитку легального бізнесу.

У зв'язку з цим особливого значення набувають забезпечення повноцінної реалізації положень Закону, завершення формування необхідної нормативно-правової бази та посилення державного контролю за обігом ветеринарних лікарських засобів.

Щодо відповідальності у сфері обігу ветеринарних препаратів, то стаття 65 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження,

здоров'я та благополуччя тварин» передбачає штрафи від 69 000 до 1 037 000 грн. для юридичних осіб та фізичних за такі порушення:

- реалізація або обіг незареєстрованих чи фальсифікованих ветеринарних засобів і діючих речовин.
- недотримання вимог щодо безпечності, якості та ефективності препарату, встановлених під час його державної реєстрації.
- надання завідомо недостовірної інформації, що створює загрозу для життя чи здоров'я людей або тварин.
- порушення правил ведення записів, реєстрації та вчасного повідомлення компетентного органу про побічні реакції на препарати.

На сьогодні ця відповідальність є недостатньо ефективною і не стримує обіг нелегальних ветеринарних лікарських засобів (ВЛЗ).

Боротьба з фальсифікатом — як для людей, так і для тварин — це глобальний виклик. Її вирішення потребує посиленої координації та взаємодії як на національному, так і на міжнародному рівнях. Тільки так можна забезпечити дієвість антикризових стратегій.

Україна є Стороною Конвенції Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я (Конвенція *Medicrime*), ратифікованої Законом України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я» (№ 4908-VI від 07 червня 2012 року).

Конвенція *Medicrime* є першим міжнародним договором, спрямованим на запобігання та боротьбу з фальсифікацією медичної продукції, а також зі злочинами, пов'язаними з її незаконним виробництвом та обігом. Конвенція поширюється, зокрема, на лікарські засоби для людей, ветеринарні лікарські засоби та їхні діючі речовини, оскільки їх фальсифікація становить загрозу для здоров'я людей і тварин, безпечності харчових продуктів та громадського здоров'я загалом.

Однією з основних цілей Конвенції є забезпечення криміналізації діянь, пов'язаних із виготовленням, постачанням, пропонуванням до продажу, обігом, ввезенням та вивезенням фальсифікованої медичної продукції (як для людей, так і для тварин), а також створення ефективних механізмів її виявлення, розслідування та припинення.

Ратифікувавши Конвенцію *Medicrime*, Україна взяла на себе міжнародні зобов'язання щодо запровадження та підтримання ефективної системи кримінально-правової протидії виробництву й обігу фальсифікованих лікарських та ветеринарних засобів, а також забезпечення належного захисту здоров'я людей і тварин від загроз, пов'язаних із такою продукцією.

На сьогодні, кримінальну відповідальність встановлено лише за фальсифікацію ліків для людей (ЛЗ), а за підробку ВЛЗ та діючих речовин (ДР) вона відсутня. Правопорушники легко уникають відповідальності за фальсифікацію людських ліків, просто заявляючи (через відсутність маркування), що ці засоби призначені для ветеринарії.

Кримінальна відповідальність має охоплювати всі етапи ланцюга постачання та стосуватися як ЛЗ, так і ВЛЗ та діючих речовин.

Унаслідок повної безкарності нелегальний бізнес зріс до загрозливих масштабів. За даними ГС «Ветеринарний Союз», обіг фальсифікованих ВЛЗ на вітчизняному ринку минулого року склав 3,7 млрд грн.

Отже, аналіз показує, що чорний ринок, підробка та контрабанда ветеринарних ліків досягли небезпечних масштабів. Це створює пряму загрозу для економічної стабільності, біобезпеки та загалом для інтересів держави.

У 2025–2026 роках Кабінет Міністрів України дозволив проведення позапланових перевірок щодо дотримання ліцензійних умов виробництва ветеринарних лікарських засобів. Однак цього недостатньо для ефективної протидії тіньовому ринку, оскільки основна частина незаконного обігу незареєстрованих, контрабандних та фальсифікованих ветеринарних лікарських засобів відбувається на етапах імпорту, дистрибуції, зберігання та реалізації продукції, які наразі не охоплені належним державним контролем.

Станом на травень 2026 року Державний реєстр ветеринарних лікарських засобів України налічує 2056 зареєстрованих ветеринарних лікарських засобів від 199 власників реєстраційних посвідчень із 43 країн світу. Реєстр відображає офіційний та законний сегмент ринку ветеринарних лікарських засобів, тобто продукцію, яка пройшла встановлені законодавством процедури оцінки, державної реєстрації та допущена до обігу в Україні.

Реєстр поділяється на два сегменти. Хімфармацевтична група охоплює 1 063 препаратів (76%) — антибіотики, протипаразитарні засоби, вітаміни, гормональні препарати та дезінфектанти. Імунобіологічні препарати — 487 позицій (24%) — вакцини, сироватки та імунні препарати.

Загальний баланс між вітчизняним виробництвом та імпортом майже рівний: 1 063 препарати (52%) виробляються в Україні, 993 (48%) — за кордоном, з них 771 (38%) — у країнах ЄС.

У хімфармі 61% препаратів виробляє Україна, ще 31% — країни ЄС. В імунобіологічному сегменті картина протилежна: лише 21% вакцин виробляється в Україні, тоді як 59% (285 препаратів) — у країнах ЄС. Серед країн-імпортерів лідирують Франція (156 препаратів), Іспанія (125), США (101), Нідерланди (87) та Чехія (85).

Наявність значної кількості зареєстрованих ветеринарних лікарських засобів як вітчизняного, так і іноземного виробництва свідчить про відсутність об'єктивної потреби у використанні незареєстрованої продукції. Відтак обіг незаконних, контрабандних та фальсифікованих препаратів не може бути виправданий дефіцитом асортименту чи браком доступних альтернатив, а є виключно наслідком недобросовісної господарської діяльності та недостатньої ефективності державного контролю.

Учасники комітетських слухань відзначили, що практична система контролю за обігом ветеринарних лікарських засобів (ВЛЗ) усе ще потребує суттєвого вдосконалення. Зокрема, необхідно ухвалити низку підзаконних актів для впровадження обов'язкового обліку всіх виробників та дистриб'юторів ветеринарних препаратів. Створення чіткого реєстру всіх учасників ринку дозволить ефективно виявляти та блокувати нелегальну діяльність суб'єктів тіньового сектору.

Було наголошено, що поширення фальсифікованих ВЛЗ створює ризики їх потрапляння до легальних каналів постачання. Це становить пряму загрозу здоров'ю та благополуччю тварин, громадському здоров'ю і безпечності харчових продуктів тваринного походження, а також підриває довіру до легальних операторів ринку.

У зв'язку з цим ефективна протидія цьому явищу потребує контролю на всіх етапах: від виробництва, ввезення, зберігання та транспортування до дистрибуції й реалізації препаратів. Відповідальність за такі правопорушення має поширюватися на всіх осіб, причетних до незаконного обігу фальсифікованої продукції та її діючих речовин.

Окремо присутні звернули увагу на те, що поширення підроблених ветеринарних засобів є проблемою не лише окремого сектору економіки. Воно загрожує продовольчій безпеці держави, міжнародній репутації України як надійного торговельного партнера, а також створює суттєві ризики для сталого розвитку аграрного сектору та експортного потенціалу країни.

Враховуючи вищезазначене, з метою створення комплексного та дієвого правового механізму захисту ринку ветеринарних лікарських засобів (ВЛЗ) від фальсифікації, учасники комітетських слухань **р е к о м е н д у ю т ь**:

I. Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики:

1.1. Забезпечити контроль за виконанням даних рекомендацій комітетських слухань.

1.2. У разі надходження до Верховної Ради України в установленому порядку законопроектів, спрямованих та пов'язаних з ветеринарними лікарськими засобами, а також адаптації національного законодавства до європейських вимог, забезпечити їх першочерговий розгляд та супровід під час розгляду на пленарних засіданнях Верховної Ради України.

1.3. Спільно з Комітетом Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності заслухати на найближчому засіданні Комітету презентацію проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту легального ринку ветеринарних лікарських засобів від фальсифікатів».

II. Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності:

2.1. У разі надходження до Верховної Ради України в установленому порядку законопроектів, спрямованих на встановлення кримінальної відповідальності за фальсифікацію ветеринарних лікарських засобів, забезпечити їх першочерговий розгляд та супровід під час розгляду на пленарних засіданнях Верховної Ради України.

III. Кабінету Міністрів України:

З метою врегулювання законодавчих прогалів у сфері виробництва та обігу фальсифікованих ветеринарних лікарських засобів (ВЛЗ), а також протидії тіншовому ринку, розробити та внести в установленому порядку зміни до Кримінального кодексу України щодо:

встановлення кримінальної відповідальності за правопорушення, пов'язані з фальсифікацією ВЛЗ та їхнім обігом, відповідно до положень

Конвенції Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я (Конвенція «Medicrime»).

IV. Міністерству економіки, довкілля та сільського господарства України:

2.1. Надати пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства з метою усунення правових прогалин та встановлення чіткої, невідворотної відповідальності за порушення правил обігу ВЛЗ на всіх етапах ланцюга постачання.

2.2. Прискорити розробку та затвердження нормативно-правового акта щодо Вимог до належної дистрибуційної практики (GDP) ветеринарних лікарських засобів з метою унеможливлення потрапляння фальсифікату в офіційні дистриб'юторські мережі України.

V. Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів:

3.1. Забезпечити належний державний контроль на всіх стадіях обігу ветеринарних лікарських засобів.

3.2. Надати пропозиції щодо оновлення офіційного вебсайту відомства для забезпечення зручного, прозорого та оперативного доступу користувачів до Державного реєстру ветеринарних лікарських засобів, переліку ліцензованих операторів ринку, а також до результатів планових та позапланових заходів державного контролю.

3.3. Надати пропозиції щодо впровадження дієвих інструментів контролю та моніторингу у сфері роздрібної реалізації ВЛЗ дистанційним способом (через мережу Інтернет).

3.4. Здійснювати у встановленому законодавством порядку заходи державного контролю (нагляду) щодо дотримання суб'єктами господарювання, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з виробництва ветеринарних препаратів, відповідних ліцензійних умов.

VI. Державній митній службі України:

З метою недопущення ввезення на митну територію України та вивезення за її межі фальсифікованих ветеринарних лікарських засобів:

посилити заходи митного контролю щодо переміщення через митний кордон України товарів, які можуть належати до ветеринарних лікарських засобів або сировини для їхнього виробництва, з метою виявлення та припинення фактів їхнього незаконного обігу;

забезпечити оперативний обмін інформацією з Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужбою) та правоохоронними органами щодо виявлених фактів невідповідності або підроблення супровідних документів на ветеринарну продукцію.

VII. За результатами обговорення питань на комітетських слуханнях направити Рекомендації Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності, до Кабінету Міністрів України, Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України, Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів та Митної служби України.